

Sygn. akt I CNP 62/22

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie ze skargi uczestniczki postępowania A. W.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia
Sądu Okręgowego w G.
z dnia 5 lipca 2019 r., sygn. akt XII Ca [...],
w sprawie z wniosku M. W.
z udziałem A. W.
o zobowiązanie do opuszczenia lokalu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 maja 2022 r.,

1. odrzuca skargę;

**2. zasądza od uczestniczki A. W. na rzecz wnioskodawcy
M. W. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, tytułem kosztów
postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy w G. (Wydział Rodzinny i Nieletnich), sygn. akt IV RNs [...], zobowiązał uczestniczkę A. W. do opuszczenia mieszkania położonego w G. ul. N. [...] (pkt 1) oraz zasądził od niej na rzecz wnioskodawcy M. W. kwotę 1 200 zł tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego (pkt 2).

Na skutek apelacji uczestniczki Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 5 lipca 2019 r. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zasądzoną w pkt 2 kwotę obniżył do kwoty 240 zł, zaś w pozostałym zakresie apelację oddalił.

W skardze wniesionej w dniu 5 lipca 2021 r. (k. 17) uczestniczka zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w G. domagając się stwierdzenia niezgodności z prawem. Zarzuciła rażące naruszenie: art. 48 ust. 1 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego w sytuacji, gdy ze względu na stan swojego zdrowia psychicznego nie była zdolna do złożenia wniosku o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego z urzędu; art. 379 pkt 5 w zw. z art. 214 i art. 214¹ k.p.c. na skutek nieuwzględnienia przez Sąd drugiej instancji zarzutów apelacji w tym zakresie, pomimo nieodroczenia przez Sąd Rejonowy rozprawy w dniu 20 kwietnia 2018 r. w sytuacji, gdy uczestniczka przedłożyła wystawione przez lekarza sądowego zaświadczenie lekarskie potwierdzające niemożność stawienia się przez nią na termin rozprawy i tym samym uniemożliwienie jej obrony swych praw; art. 381 w zw. z art. 227 k.p.c. na skutek oddalenia wniosków dowodowych złożonych przez uczestniczkę na rozprawie w dniu 5 lipca 2019 r., przy czym nie wystąpiły w tym zakresie przesłanki do ich oddalenia.

Uzasadniając niemożność wzruszenia powyższego orzeczenia w drodze innych środków prawnych uczestniczka podniosła, iż pomimo, iż jej zaburzenia psychiczne wymagały ustanowienia pełnomocnika z urzędu, w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji działała bez profesjonalnego pełnomocnika, który mógłby ją poinformować o możliwości wzruszenia przez nią orzeczenia Sądu Okręgowego w trybie skargi nadzwyczajnej. Ponadto wskazała, że w przypadku skargi kasacyjnej oraz skargi o wznowienie postępowania obowiązuje przymus adwokacko-radcowski i w tamtym czasie nie była w stanie ponieść kosztów pełnomocnika, gdyż pozostawała bez pracy i dochodów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszym rzędzie należy wskazać, iż w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 15 października 2020 r., III PZP 4/20 - zasada prawna - Sąd Najwyższy wyjaśnił, że strona nie ma obowiązku skorzystania ze skargi nadzwyczajnej przed wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku.

W konsekwencji nie było podstaw do odrzucenia skargi pozwanej przez wzgląd na brak skorzystania ze skargi nadzwyczajnej w celu wzruszenia skarżonego prawomocnego wyroku Sądu drugiej instancji (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). Ponadto sprawa, której dotyczy skarga nie toczyła się w trybie ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (jedn. tekst: Dz. U. z 2020 r., poz. 685), lecz na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 1249).

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jej celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.).

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Tylko w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Treść orzeczenia, jak wspomniano wyżej, zależy również od wyników wykładni, które mogą być różne, w zależności od jej przedmiotu, i przyjętych metod. W związku z tym, może istnieć wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy cechuje subiektywizm. (zob. uzasadnienia do wyroków Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r. I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, z dnia 31 marca 2006 r. IV CNP 25/05, OSNC , nr 1, poz. 17, z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06 nie publ., z dnia 13 maja 2009 r. IV CNP 122/08, nie publ, z dnia 3 czerwca 2009 r. IV CNP 116/08 nie publ.).

Jedną z przesłanek dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest wyczerpanie przez skarżącego wszystkich stawianych do dyspozycji przez system prawny środków procesowych umożliwiających korektę niezgodnego z prawem prawomocnego wyroku przez jego zmianę bądź uchylenie (art. 424¹ § 1 k.p.c.). Należy odróżniać niemożność zmiany lub uchylenia prawomocnego wyroku w drodze innych środków prawnych, która stanowi przesłankę dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, od wiążącego się z przesłanką wymagania skargi w postaci wykazania niemożności wzruszenia zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych, które stanowi jej element konstrukcyjny (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.). Odrzucenie skargi następuje w obu powyższych przypadkach, z tym że niemożność zmiany lub uchylenia zaskarżonego prawomocnego wyroku w drodze innych środków prawnych jako przesłanka dopuszczalności skargi musi istnieć zarówno w przeszłości, jak i w chwili oceny dopuszczalności skargi, co wprost wynika z użytego w art. 424¹ § 1 *in fine* k.p.c. sformułowania „zmiana lub uchylenie tego wyroku nie było i nie jest możliwe”. W konsekwencji, odnosi się to także do sytuacji, gdy w przeszłości, po wydaniu skarżonego wyroku, jego wzruszenie nie było możliwe, ale stało się możliwe w chwili oceny dopuszczalności skargi i to nie tylko na etapie wstępnego badania przez Sąd Najwyższy dopuszczalności skargi w składzie jednoosobowym (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2019 r., II CNP 2/18, nie publ., z dnia 10 stycznia 2019 r. II CNP 8/18, nie publ.). Zgodnie bowiem z art. 424⁸ § 2 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem podlega odrzuceniu, jeżeli zmiana zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych była lub jest możliwa.

Wprawdzie skarga kasacyjna ze względu na przedmiot sprawy rodzinnej, tj. zobowiązanie do opuszczenia lokalu była niedopuszczalna (por. art. 519¹ § 2 k.p.c.), jednakże w podstawach skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, uczestniczka wskazuje na nieważność postępowania ze względu na pozbawienie jej możliwości obrony swych praw, a zatem mogła wystąpić ze skargą o wznowienie postępowania (art. 524 § 1 w zw. z art. 401 pkt 2 i art. 407 § 1 k.p.c.) i w tym zakresie, wbrew stanowisku skarżącej, nie obowiązywał przymus adwokacko-radcowski. Niezależnie od tego trzeba też zauważyć, iż na

rozprawie poprzedzającej wydanie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji uczestniczka była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika (k. 221-222), a zatem twierdzenia, że nie miał ją kto pouczyć o możliwości wniesienia skargi o wznowienie postępowania oraz że nie było ją stać na ustanowienie pełnomocnika z wyboru nie są przekonywujące. Ponadto w uzasadnieniu nie wskazuje się w ogóle, że w kontekście podstaw zaskarżenia skargą na niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia skarga o wznowienie postępowania nie miała szans na uwzględnienie.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c. odrzucił skargę, a o kosztach postępowania skargowego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 424¹² k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego została określona według minimalnych stawek na podstawie § 7 pkt 1, § 10 ust. 5 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).

a.s.